

Pasning af fuchsia om sommeren

"Fuchsia" – marts 2000

Af Villy Mougaard, Blomstergården

Mange problemer med fuchsia i sommerhalvåret skyldes forkert behandling af den enkelte plante. Enkelte fuchsia kræver særbehandling for at lykkes, og for mange er det med til at gøre fuchsiadyrking mere spændende. De sidste par år har der således været en stigende interesse for at arbejde med vildarter. Arbejdet med vildarterne kræver, at man sætter sig ind i, hvor den enkelte art gror i naturen og så prøver efter bedste evne at efterligne de naturlige vækstbetingelser. Men også blandt de almindelige hybrider som vi dyrker, kan der opstå problemer om sommeren.

Ud i det fri

Fuchsia har bedst af at tilbringe sommeren i det fri. Lader man sine fuchsia stå inden døre i en havestue, udestue, drivhus eller allerværst inden døre i stuen, inviterer man til ballade med hvide fluer, væksthusspindemider, lus og andet utøj. Enkelte af disse "skadedyr" trives slet ikke eller meget dårligt på friland. For eksempel kan væksthus: spindemider ikke trives på friland. En fuchsia, der er angrebet af væksthusspindemider, vil fortsætte væksten hvis den flyttes på friland, medens spindemiderne dør. De blade, som er blevet skadet af spindemider medens planten stod lunt og godt inden døre, mister ikke de misdannelser, som skyldes angrebet af spindemider. De nye blade angribes imidlertid ikke på friland og i løbet af nogle uger skjuler de nye blade helt de beskadigede.

Anderledes er det med hvide fluer. De kan godt trives på friland og findes i mange haver i f.eks. syrener og rhododendron. De hvide fluer er egentlig ikke skadelige for fuchsia, men det er den sodskimmelsvamp, som lever i deres ekskrementer. Den hvide flue opholder sig på undersiden af bladene og dens afføring falder p.g.a. tyngdekraften ned på oversiden af det blad underne. Afføringen fra hvide fluer og andre lusearter benævnes honningdug, fordi den er meget klistret. Det er denne honningdug, som myrer eftersøger i planter med mange bladlus. Når sodskimmelsvampen breder sig i de hvide fluers ekskrementer lukker de for lyset til bladet. Efter nogen tid er bladet helt sort af sodskimmelsvamp og uden funktion for planten, hvorfor planten skiller sig af med bladet. Grønkornene i bladene skal blandt andet ved hjælp af fotosyntesen danne forskellige stoffer til plantens vækst. På friland kan sodskimmelsvampen ikke trives og den smule saft, som de hvide fluer suger fra undersiden af bladene er uden den store skadevirkning for planterne.

En anden grund til at flytte fuchsia ud om sommeren er, at de kun meget dårligt tåler høje temperaturer. I praksis er temperaturer over 25-26° C af det onde for fuchsia. Måske ikke så meget på grund af temperaturen, men mere fordi luftfugtigheden bliver lavere ved høje temperaturer og fuchsia kan bedst lide at have en relativ høj luftfugtighed omkring sig.

Sygdomme og skadedyr i fuchsia

Fuchsia i god foderstand (tilstrækkelig gødet) og med nem adgang til rigelig vand i sommerhalvåret angribes kun sjældent af skadedyr og svamp. Fuchsia der har været svækket på grund af udtørring, mangel på gødning eller pludselig overgødning er derimod mere modtagelige. Fuchsia der står inden døre i stuer eller udestuer plages ofte af bladlus og hvide fluer. Skadedyr elsker den tørre luft og fuchsia bliver let deres yndlingsoffer

Såvel bladlus som hvide fluer bekæmpes let og miljørigtig ved at flytte planten udendørs til en halv-skygget plads. En gang om dagen gennemspules planten med vand direkte fra hanen. Det er vigtigt at spule nedefra og op, så undersiden af bladene vaskes godt af dagligt. Efter 2-3 uger vil såvel hvide fluer som bladlus for det meste være en saga blot.

Rust i fuchsia bekæmpes med sprøjtning med et svovlholdigt svampemiddel. Bedst er det dog at forebygge med en enkelt sprøjtning først på sæsonen, da man derved i nogen grad forhindrer, at rust- og svampesporer får fodfæste på bladene. Da rust trives på undersiden af bladene, er det vigtigt at sprøjte planterne nedefra og op, så alle blade gennemvædes med sprøjtemidlet på undersiden af bladene. En anden måde at hæmme rust på er ved sikre at planterne ikke mangler svovl.

Fuchsia kan angribes af flere slags rustsvampe, som vi ikke kan skelne fra hinanden med det blotte øje. Vi har f.eks. 30 meter høje popler stående, som hvert år angribes af en rust, som så igen spreder sig til fuchsia, der er svækket.

Hvornår kan jeg sætte mine fuchsia ud?

Hvert forår ringes jeg op af mange mennesker, som spørger om, hvorfor deres fuchsia er blevet helt røde på bladene. I 90 % af alle tilfælde skyldes det, at de er flyttet for tidligt ud. Det er fristende, når solen i begyndelsen af maj står højt på himmelen, når man skal på arbejde - at flytte fuchsia ud. Men meget ofte har vi i første halvdel af maj mange nætter, hvor temperaturen sidst på natten er meget tæt på frysepunktet eller under. Det opdager vi bare ikke, fordi solen har så megen magt, at temperaturen er begyndt at stige, når vi kommer ud for at tage på arbejde, eller hvad vi nu skal ud efter.

De kraftige temperatursvingninger bryder fuchsia sig ikke om. Kommer de fra en lun plads inden døre med en temperaturen på måske 10-12⁰ C eller mere om natten og op til 20-30⁰ C om dagen, er det en meget brat overgang pludselig at stå i en temperatur omkring frysepunktet. Fuchsiablade, der udsættes for disse store temperatursvingninger, mister noget af deres livskraft og bliver røde. Den samlede plante går vækstmæssigt i stå, og først når vi kommer hen sidst i maj eller først i juni, vil den igen begynde at vokse. Mange gange ser vi også knopfald i forbindelse med kuldechok. Altså sæt først dine fuchsia ud, når nattemperaturen er kommet et pænt stykke over frysepunktet. Som gartner-elev lærte jeg, at sommerblomster skulle udplantes til Grundlovsdag. Det gælder også for fuchsia. Selvfølgelig er der egne ude ved kysten, hvor man kan komme tidligere i gang med at flytte ud, end vi kan herinde i det midterste af Jylland.

Pas på solskoldning

Fuchsia, der har stået i en stue eller et rum, hvor der ikke har været for meget lys, bliver let solskoldede, når de flyttes ud. Solskoldning viser sig ved at blade først bliver klare og derefter matte og brunlige. Grønkornene ødelægges ved solskoldningen og planten skal sætte nye blade, før der igen kommer nyvækst.

Den bedste måde at undgå solskoldning på, er ved at flytte planterne ud på et beskyttet, skygget sted i haven, hvor de får 1 times sollys daglig. Efter ca. 14 dage har planternes blade vænnet sig til de nye forhold, og planten kan sættes ud på blivestedet. Man kan også flytte planterne direkte ud på blivestedet på en gråvejrsdag og beskytte dem mod for meget direkte sollys i 8-14 dage.

Vand

Fuchsia tåler ikke at tørre ud - slet ikke hvis de står i fuld sol. Det er derfor vigtigt, at de står i en potte, der er så stor, at den efter en god gennemvanding kan stå mindst et døgn, før der igen skal vandes. Vand er vigtigt for fuchsia. Har man sine fuchsia stående i mørke eller sorte potter, kan en udtørring være katastrofal for planten. En enkelt dags udtørring kan betyde, at rødderne ude langs pottetekanten svides, og de yderste rodspidser går til. En sådan plante får det vanskeligt, hvis vi kommer ind i en periode med varmt vejr.

Planter, hvis rodsystem er skadet ved en udtørring, bør omgående flyttes i skygge. Hvis ikke den retter sig i løbet af en dag og nat, bør man skære den tilbage, så de tilbageværende rødder ikke får så meget løv, der skal forsynes med vand.

Store gamle fuchsia kan i realiteten ikke gives for meget vand om sommeren. Blot skal man sørge for dræn i bunden af potten, så de ikke står og sopper i vand. Hvis de står i konstant vand, kommer der ikke ilt nok ned til rødderne og de skades. Det er ikke ualmindeligt at se en fuchsia stå og hænge med bladene, selvom pottejorden er våd. Som oftest skyldes det dårlig dræn i potten eller at pottejorden indeholder en stor mængde godt omsat spagnum, som ikke tillader luften at trænge ned til rødderne.

Jo mere sol fuchsia får, desto mere tør bliver omgivelserne og jo mere nødvendigt er det med vanding. Jeg har ofte hørt folk sige, at man ikke må overbruse fuchsia i solskin, men det er nu min erfaring, at blot de får en grundig gennembrusning, så har de intet imod det.

Kniber det med at en fuchsia kan klare sig med en daglig vanding, bør man potte den op i en potte, der er et nummer større. Til store planter kan man lave sine egne potter.

Spande med vandreservoir

Sorte plastikspande kan med stor fordel bruges til at lave potter med vandreservoir. Der bores hul i siden af spanden 5-8 cm over bunden. Et par tomme ymer bægre eller andre plastbægre på ca. ½ l, som har fået lavet et par huller i bunden, anbringes med bunden opad. Der fyldes op med lecanødder til undersiden af hullet i siden på spanden. Et stykke fiberdug, der kan fungere som væge, presses ned til bunden af spanden i den ene side med resten lægges over lecanødderne, så jorden ikke blandes mellem lecaen. Resten af spanden fyldes med pottejord, hvori fuchsiaen pottes.

De 2 plastbægre fungerer som vandreservoir sammen med hulrummene mellem lecanødderne, og det lille stykke fiberdug fungerer som en væge der trækker vandet op under pottemulden. Selv store planter kan ofte nøjes med vanding hver anden dag i en sådan spand.

Gødning

Fuchsia skal gødes godt sommeren igennem, for at de kan producere mange blomster. Jeg starter mine fuchsia med en kvælstofholdig gødning, men når vi kommer hen omkring 1. april går jeg over til en gødning med mindre kvælstof og mere kali. Kali fremmer blomstringen, medens kvælstof giver mere tilvækst. Der findes mange gødninger, som kan anvendes til fuchsia, og jeg vil anbefale i hvert enkelt tilfælde at læse brugsanvisningen igennem, før man starter på en ny pakke.

Svovlmangel er ved at være et problem. Røgen fra kraftværker m.m. er blevet rensat så godt for svovl, at der ikke længere kommer tilstrækkeligt med svovl i regnvandet. Svovl er vigtig for fuchsia for at styrke deres forsvar overfor forskellige svampe- og rustangreb. Jeg er derfor begyndt at gøde mine fuchsia med NPK 14-3-18, der indeholder 8 % svovl. Selvom vejret de sidste par år har været ideelt for rust i august-september, har vi ikke haft så meget rust på planterne, som da vi brugte gødning uden svovl.

Gødning af fuchsia sker nemmest med f.eks. flydende Hornumblanding, som bruges hver eller hver anden gang, der vandes. Med flydende gødning er det nemt at dosere. Er det vandkanden, der skal bruges til uddeling af gødningsvand, kan det jo godt blive til et stort arbejde, hvis man har ret mange fuchsia. Ved brug af flydende gødning følges den dosering, der er angivet på pakken.

Nemmere er det at strø lidt NPK 14-3-18 eller 12-5-17 ud i potterne en gang imellem og så vande det ned. Men det med at bruge fast gødning på denne måde kræver stor føling med, hvor meget planterne kan tåle og hvor stort et behov, der er. Brug af fast gødning kan være farligt for planternes rodsystem. Fast gødning skal, ligesom flydende gødning, gives tit og i små mængder. Går der for lang tid imellem, at planterne gødes, kan udsving i jordens gødningsindhold betyde, at rodnettet tager skade. I en periode med varmt vejr kan det være katastrofalt for den enkelte plante. I varme perioder er det nødvendigt med et fuldt intakt rodsystem for at få vand nok op til den store fordampning fra bladene.

Gødningsmangel på fuchsia viser sig ved at de ældste blade bliver gule (får efterårsfarve) og falder af. Viser ens planter tegn på gødningsmangel, øges doseringen af gødning gradvist. Husk at fuchsia, der gødes efter midten af august ofte ikke når at modne ordentligt, inden de skal kules ned. Planter der gødes senere end midten af august, bør derfor opbevares i frostfrit drivhus eller udestue, hvor væksten kan fortsætte lidt længere. Planter i drivhus og udestue bør skæres tilbage omkring 1. december, så de når at få en hvileperiode inden vinter.

Fuchsia, der pludselig begynder at hænge med bladene fordi de har fået for meget gødning, går ofte til grunde, hvis der ikke sættes ind med førstehjælp. Førstehjælpen i dette tilfælde sker på følgende måde: Fjern så meget jord som muligt fra rødderne og pot planten i nyt frisk spagnum, der ikke er gødet for stærkt (f.eks. stiklingejord). Skær planten kraftigt tilbage, så de få tilbageværende rødder ikke skal trække vand op til en stor krone. (de afklippede skud kan evt. sættes i vand et halvt døgn, så de bliver godt saftspændte, inden der evt. skæres stiklinger på dem). Den ompottede plante vandes godt og anbringes på en skyggefuld plads.

Denne artikel er skrevet af Villy Mougard til foreningen Blomstergårdens Venners årsskrift og må kun gengives i Dansk Fuchsia Selskabs blad "Fuchsia". Helt eller delvis gengivelse i andet regi kræver forfatterens tilladelse.

Villy Mougard